

التقيد بالنص القرآني عند روبين والترجمة الى العبرية بلغة مبسطة

شميرت مكسس הקוראני כשרובין ותרגום

לבריי בשפה פשוטה

م.م. عباس مطلب جاسم/ كلية اللغات/ جامعة بغداد

م.م. براء خلف حمادي/ كلية اللغات/ جامعة بغداد

الخلاصة

. من خلال قراءتنا للنص القرآني على يد روبين توضحت امامنا الكثير من الحقائق واستطعنا ان نجدها حصراً

ان النص القرآني كما هو معروف هو صورة بلاغية تحتوي على العديد من الدلالات التي يصعب على المترجم نقلها بالتفصيل ما لم يكن - 1 . هو من اصل الحضارة

لقد اتسمت الترجمة على العموم بأنها ترجمة مضمونية وان الكثير من الآيات الكريمة لم تترجم بشكل دقيق سوى ان فيها التبسيط وهذا - 2 . يعني انها ترجمة بتصرف ، ويمكن العودة الى الامثلة المشار اليها في المتن

في عدة آيات يحاول المترجم اختزال النص في محاولة منه الى التبسيط أو التقيد بالنص القرآني ليتخذ من بين ذلك سبيل للخروج - 3 . بالترجمة بشكل واضح وبسيط أمام القارئ اليهودي مما افقده الامانة العلمية

تلبية احتياجات المتلقي اليهودي ترجمة روبين للقرآن الكريم بالعبرية المبسطة مع مراعاة البعد البلاغي للقرآن وهذا لا يتوافق مع قداسة - 4 . النص القرآني حيث اراد ان يثبت للقارئ اليهودي ان اللغة العبرية قادرة على استيعاب معاني القرآن الكريم وهي لغة ليست فقيرة بالمفردات

ان التقديم والتأخير في الترجمات الادبية يمكن ان يحصل لكن في ترجمة القرآن لا يمكن واذا حدث لا يمكن فهم النص بصورة صحيحة - 5 . عند تطبيق هذا الاسلوب

في محاولة فاشلة لروبين بتشكيل ترجمة القرآن الكريم من اجل التبسيط أمام اليهود وهذا ما يحدث مع اليهود عندما يقومون بتشكيل - 6 . النص التوراتي مع بقية اسفار العهد القديم المتداول بينهم الآن وما حدث ايضاً في ترجمة الانجيل الى العبرية

رغم الجهد الكبير الذي بذله روبين في ترجمة القرآن الكريم استنتج الباحثون حقيقة ان المستشرقين اليهود مازالوا حتى الآن بحاجة ماسة - 7 . الى مراجعة انفسهم وتقبل الحوار الموضوعي مع الآخرين

abstract

Through our reading of the Qur'anic text by Robin made clear we have a lot of facts and we were able to find it exclusively.

1 - The text of the Quran is also known is the image of a rhetorical contain many connotations that are difficult to move them in detail what the interpreter is not out of civilization.

2 - I've been characterized as translator on the whole translation of substance and that many of the verses are not translated accurately but that the simplification and this means it's translation adapted, and can return to the examples referred to in the text.

3 - In several verses of the translator tries shorthand text in an attempt to simplistic or adherence to Quranic text taken from among so way out translations in a clear and simple in front of the Jewish reader, which hamstrung scientific integrity.

4 - Meet the needs of the Jewish recipient Rubin translation of the Koran in Hebrew, Simplified taking into account the rhetorical dimension of the Koran and the above to proceed with the holiness of the Quranic text where he wanted to show the reader that the Jewish Hebrew able to absorb the meanings of the Qur'an, a language is not poor by keywords.

5 - The presentation and the delay in literary translations can happen, but in the translation of the Koran can not be, and if there can not understand the text correctly when you apply this style.

6 - In a failed attempt to form a Robin translate the Koran in order to simplistic against the Jews and that what is happening with the Jews when they form a biblical text with the rest of the Old Testament, including rolling now and also what happened in the translation of the Hebrew Bible.

7 - Despite the great effort made by Rubin in the translation of the Koran, the researchers concluded that the fact that the Jewish Orientalists still yet desperately need to examine themselves and accept a substantive dialogue with others.

מבוא

היהודים בימי ביניים היו להוטים להפוך את הציור הערבי של הקוראן אל הציור ללא עברית המתורגמת עברית משמעות למודעות שלהם לקרוא את הקוראן הקדוש יעזור להם לספוג את שפת הקוראן והן מבחינת (משמעות תוכן.1)

היהודים חיו תקופה מסוימת מבלי המורשת האינטלקטואלית שלהם, אבל התורה ואת התלמוד מדר סביבם מן הפיזור אפילו מחלוקת ודיון של יהודים ברחבי העולם וסבלו לירידה וההזנחה של קליעת השפה העברית במגע עם הערבים.

והעבר את התרבות הערבית ישירות, בעיקר בתחום של תרבות ויופי של רטוריקה, כולל הקוראן מייצג את התמונה רטורית הגדולה כיצירה יהודית עוקבות מקרוב לשמש במה להצגת העבודות של תרגומי במאה האחרונה היא מייצג ארבעה ניסיונות כל אחד רקנדורף רובין ריבלין וכן שמש אשר בדרך כלל, והיא ניסיונות נמרצים לא יכול כל אחד מהם כדי למצוא את התמונה האמיתית של הקוראן הקדוש המתורגם.

וכי המטרה העיקרית במחקר זה לעמוד על המציאות של התרגומים העבריים, לקבוע התרגום לימודים לאור תופעת אוריינטליזם ועמדות של האיסלאם בכלל והקוראן בפרט, לצאת עם חזון ברור בתחום זה למטה כדי לתקן שגיאות הכלול תרגומים אלה כדי להגן על הקוראן הוסיף או מחיקה או שינוי.

הסיבה שבחרנו בנושא זה משום רובין השתמשו בכמה גורמים בניסיון לפשט את הטקסט של הקוראן מול הקורא ליהודים למקומות רחוקים ברוח הטקסט אינו תואם את טביעות האצבע של משמעות יהודית עם המשמעויות של הקוראן.

סקירה היסטורית של תרגומים שפורסמו פורסם של הקוראן

הקוראן עצמו הוא בעל עניין המזרחנים שיצאו לימודיו במשך שנים רבות, שם הוא מתורגם בכל פקולטת שפות כתוביות של זיקת מאלפיו לבית שלו. כאשר נודע לו על היהודים כי יש להם את התשוקה לאורך ההיסטוריה לעוות את תדמית האסלאם ולפגוע בו. וזה הניסיון הראשון לתרגם את הקוראן בא על מתורגמן ידות רקנדורף יהודי גרמני המזרחן שכותרתו (**אלקוראן או המקרא נעתק מלשון ערבית ללשון עברית ומבואר**) (2) הקוראן או המקרא העברית מערבית עברית, והסביר בשנת 1857

הניסיון השני ריבלין ומסר הכותרת (**אלקוראן – תרגום מערבית**) (3) הקוראן מתורגם מבית ההוצאה לאור בערבית בתל אביב בשנת 1987.

הבן השלישי של שמש המזרחן היהודי הונפקו בשנת 1971 בבית ההוצאה לאור (מצדה) זכאי (**הקוראן הקדוש – ספר הספרים של האסלאם תרגום מערבית**) (4) הקוראן הקדוש - ספרים הקדושים לאיסלאם תורגם מערבית.

א - תרגומים לא פורסם של הקוראן

שלושת הניסיונות הראשונים תרגומים שלא פורסמו בעולם של הקוראן והגיע כדלקמן:

1 - הראשון במוזיאון הבריטי, שבו מקורות יהודיים שונים זיהו את האחרים הלכו אל המאה השש-עשרה - והשני הלך במאה השבע עשרה. אבל כולם מסכימים הראשון שעשה את זה הוא יעקב בן ישראל, הלוי

2 - השני נמצא בספרייה הבריטית בלונדון, שהושלם בהודו במאה השמונה עשרה לא מצא את השם של מי - עשה את זה עדיין.

(השלישי היה בספריית הקונגרס בושינגטון, שם הוא מתורגם ההולנדי בלי לדעת מה השעה. 5) - 3

ב - תרגומים פורסם של הקוראן

- 1 - תרגום צבי החיים רקנדורף בשנת 1857 (אלקוראן המקרא) והתרגם היה המטרה של היווצרות של - 1 התורה עם התנ"ך לא קבל בהצלחת מה כוונת טענות מופרכות כל עמימות רצתה להגיד מההתחלה שהתורה היא הבסיס המקורי.
- 2 - תרגום יוסף יואל ריבלין, שיצא בשנת 1936, תחת הכותרת (אלקוראן) (הקוראן). איפה הוא ניסה - 2 להתקרב אל ברהיטות הקוראני והרטוריקה המהווה את התרגום הכי קרוב לתוך ספינות כמו גם ימי המתורגמן טהא חוסיין אלף לילה ולילה.
- 3 - אהרון בן-שמש, אשר הונפקו בשנת 1971, תחת הכותרת (הקוראן הקדוש תרגום חופשי) (הקוראן - 3 הקדוש תורגם בתרגום חופשי) היה מעמדו מתרגם לערבית אנטי-אסלאמית ניסוחה של תורת משה.
- 4 - אורי רובין כפי שפורסמו בשנת 2005, המהווה את התרגום הכי קרוב לטקסט, אבל פישוט מוטיבציה כדי - 4 (6) (למלא את הצרכים של היהודים).

קריאת נמען יהודי ולפשט תרגום רובין של הקוראן הקדוש

רובין עבד כדי לענות על הצרכים של הנמען בתרגום העברי הישראלי של הקוראן, כי זה במרכז ענק גם במדע וגם רטוריקה, במיוחד שקשה ליהודים להבין. זה לא היה מקום שבו התרבות הערבית, רובין הוציא בשנת 2005 תורגם לראשונה בשפה פשוטה עולה בקנה אחד עם בעידן הגלובליזציה והפתיחות.

מדען יהודי הצהיר (יעל לוטון) (7) על התרגום של רובין זה בקנה אחד עם השפה העברית הנוכחית שפעת גלובליזציה ואת הפגיעות של שפות זרות על מנת לשרת את העם היהודי ואת הפישוט של רב מהבעיות לפנייהם. בימיו מוצר תרגומי ניגודיות של יהודי אל הקוראן הקדוש פתחנו תמונה באמצעות דוגמאות אשר אנו מציעים דרך הטקסט.

אורי רובין ציין בהגשה לתרגם אותה הנפיק בשנת 2005 למניעים של תנועתו להשיג תרגום זה, למנוע את הטעויות של קודמיו בעיקר. אבל יש מניעים ומטרות אחרים של סמויה בקשו להשיג, אשר יתייחסו אליו בקצרה תוך מתן דוגמאות מעשיות של מתורגם. וזה יכול להיות מחולק המניעים המטרות המוצהרות הסתיר כדלקמן:

א - אמנויות לשוניות מוטיבציה

רובין היה להוט לומר הגשה לתרגם, שבקשה לפתח ניסוח של עברית יכולה להכיל פרשנויות מקובלות של הפרשנים המוסלמים של הקוראן, ו למקלט עבור קוראן מיוחד תמונת תרגום הגדרה כפי שניתן לראות על ידי חסידי.

עם זאת הכחיש את ההצהרה הזו כשאמר באותה מצגת: התרגום לא עולה כדי לאמינות מלאה, למרות כל התכנון הוא לקיים כל אמינות.

רובין נכשלה, למעשה, כדי להשיג מטרה זו מסיבות רבות, כולל: טבעו של השפה העברית עצם ואת אוצר המילים המוגבלות מינוח לעומת בערבית, עברית גירעון בהתאם לספוג את הרהיטות של הטקסט הקוראני ואת הגישה, אשר מוכר על ידי כשאמר: ((טקסט קוראן הוא פורמטים סגנון הכתיבה חרוז ערבית משוקלל ((ללא תחרות בטקסטים ערביים אחרים)).

ב - מניעים דתיים וכחניים

רובין מתגלה הגשה לתרגם את המניעים של הדיאלקטיקה והוסיפה למניעים הדתיים ואחרים כי תנועתו לקראת סיום התרגום, כוללת ניסיון לערער את הקוראן עצמו, וטוענת כי הוא לא בית של אלוהים.

התבססתי רובין בתביעתו כי על הטענות של מספר מלומדים יהודים של הקוראן הוא לא בית של אלוהים אל נביא הקודש, אבל הוא הכתב או אלף (השתמש המתרגם של הפועל העברי נגזר ספרי חומר כתב) מחוץ לחץ האי הערב אחרי מותו של מוחמד, עליו שלום שנים ארוך.

הוא סלל את דרך טענתו כי בספרו שיצא לאור לפני מספר שנים תחת כתובת התנ"ך והקוראן ((התנ"ך (הברית הישנה) ואת הקוראן)) כשאמר: הקוראן מתמקד בסוגיית הבחירה של אלוהים עבור בני ישראל על מנת לאשר כי הם הפרו את התחייבויותיהם לאלוהים ובגלל זה כלל הם איבדו, וכי הקוראן מנסה להוכיח את זה עם הרבה התייחסות הסיפורים בתנ"ך מדבר על החטאים שביצעו בני ישראל בדרכם הם יצאו ממצרים אל הארץ המובטחת.

דוגמאות נבחרות של התרגום רובין של הקוראן

في قوله تعالى ((قل ان كان اباؤكم وابناؤكم واخوانكم وازواجكم وعشيرتكم واموال اقترفتموها وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترجونها احب اليكم من الله ورسوله وجهاد في سبيله فتربصوا حتى يأتي الله بأمره والله لايهدي القوم الفاسقين))
سورة التوبة الآية 24

התרגום העברית (אמר אם אבותיכם ובניכם ואחיכם ונשיכם וקרובי משפחתכם והנכסים אשר עשיתם לכם ועסקאות המסחר אשר תחששו פן יצאו לפועל והמשכנות הנעימים לכם אם כל אנה אהובים עליכם יותר מאלוהים ומשליחו ומן המאבק למענו כי אז המתינו עד אשר יקים אלוהים את דברו אלוהים לא (ינחה את קהל הפושעין)

גם בפסוק לעיל תשובה מתורגם רובין טווח (ג'יהאד) (המאבק למענו) (8) (המאבק למען אללה) ואת זה רחוק מלהיות ברוח הטקסט המקורי בניסיון לפשט את הטקסט באותה הסורה של המונח, ואחד נכשל פעמיים שבו הסתתר במשך נימות פוליטיות רבות לצמצום של יחסים ומונח זה כעמודי התווך של האיסלאם לא היה אויב של המוסלמים לא רק היהודים מגעילים לקורא יהודי.

כמו גם את התרגום של המושג (שבטכם) שבו קמח עברי אסימפטוטי לא מצא את המונח (משפחתכם), שבת משפחה ולא בערבית, בהעדר לעומת מתורגמן עברי מהותי בזמן שהיא הייתה קרובה הטקסט מבחינת תוכן.

כמו גם את התרגום של המילה (מארב) במארב מארב להתגנב הערבי (כי אז המתן) שם הוא לא מצא את ההפך הגמור של עברית וסומך על שפה פשוטה בין החובה לספק תרגום עברי הקוראני.

מכאן אנו מסיקים כי הפרשנות היא המשמעויות המדויקות של קוראן משפה אחת לאחרת, במיוחד המתורגמן לשפה העברי יחתום ב הרבה טעויות.

وفي قوله تعالى ((وقالت اليهود ليست النصارى على شيء وقالت النصارى ليست اليهود على شيء وهم يتلون الكتب كذلك قال الذين لا يعلمون مثل قولهم فالله يحكم بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون)) سورة البقرة الآية 113

התרגום העברית (היהודים אומרים אמונת הנוצרים אין בה ממש והנוצרים אומרים אמונת היהודים אין בה ממש בעודם קוראים את הספר כדברים האלה יגידו גם אלה אשר דבר לא ידעו וביום תחית המתים (ישפוט אלוהים ביניהם בכל אשר נחלקו בו)

רובין בתרגום הפסוק 113 של סורה הבטיח סוסי מעשים שונים פעמים בזמן פועל (אומר) מן העבר אל ההווה. סביר יותר להשתמש הפועל (אומר) ההתנהלות של הפועל (אמר). לפי זה ועל ידי תרגום המילה האחרונה (מדקלם את הספר) עד (קוראים) במובן של קריאה, למרות קיומה של משמעות מקבילה עברית (מילה) (התגלות). (9)

גם בתרגום של המילה (אתה לא יודע) כדי עברי (לא ידעת) בעת הקבלה של כל היווצרות של דמות (י) (בתחילת המילה) (בחיריק) , אשר כיבוש ערבי. (10)

במשפט (שבו הם שונים) לא לתרגם את המילה (הם היו) ו לקצין של טקסט (היה), באמצעות סגנון פשוט של הקורא היהודי כדי לספק את הרעיון של שכחת טקסט רטורית בשמירה על ההקשר הכולל.

في قوله تعالى ((ومن يطع الله والرسول فأولئك مع الذين اتعم الله عليهم ومن النبيين والصديقين والشهداء والصالحين أولئك رفقاً)) سورة النساء الآية 69

התרגום העברית (הנשמעים לאלוהים ולשליחו אלה יהיו עם הנביאים והצדיקים והעדים והישירים אשר (אלוהים נטה להם חסד מהטובה חברתם של אלה)

רובין בתרגום הפסוק הנ"ל שמת את המילה (ומן) לא תורגם עברי (ומן) גם כדי להקל על הבנה מול הקורא היהודי, ניסיון לשלב בין חובת מתן ציטוט תרגום העברי הקוראני.

(ובתרגום בטווח של החללים) (הנהרג במלחמת מצווה). (11)

כל מי ימות במלחמה או הצבא, המקורב איזשהו לטקסט המקורי למרות היציאה מן המתורגמן ההקשר הקודם לתרגם.

في قوله تعالى ((أجعلتم سقاية الحاج وعمارة المسجد الحرام كمن آمن بالله واليوم الآخر وجاهد في سبيل الله لا يستون عند الله والله لايهدي القوم الظالمين)) سورة التوبة الآية 19

התרגום העברית (הסבורים אתם כי השקיים עולי הרגל ושימור הקדוש שקולים בערכם למעשיו של המאמין באלוהים וביום האחרון והקם להיאבק למעו אלוהים אין הם שווים בעיני אלוהים טאלוהים לא (ינחה את קהל בני העוולה

בתרגום של רובין כדי (הקם להאביק למעו אלוהים) (12) כל תחושה (ג'יהאד) בערבית, המתרגם לא להראות את המשמעות האמיתית, כפי שנהג בסגנון פשטני ולפעול נגד לקורא היהודי. כאילו יש לו משמעות, (או לחזור הערבי (לעשות הקרבה למען הקדושות של אללה

זה לא נתן את הדחיפה האמיתית של המונח

ורובין אשר יושם השימוש בעיקרון שהשפה העברית הנוכחית כפופה השפעת הגלובליזציה ולפגוש רב (מהמילים להביע אחת ואקזוטי אם או ערבי. (13)

في قوله تعالى ((فاتيهاه فقولا انا رسول ربك فارسل معنا بني اسرائيل ولاتعذبهم قد جنناك بأية من ربك والسلام على من اتبع الهدى انا قد اوحى اليها ان العذاب على من كذب وتولى)) (14) سورة طه الآية 47

התרגום העברית (יבואו אליו שניהם ויאמרו : אנחנו שליחי אלהיך עתה שלח אתנו את בני ישראל ואל תענם הנה באות מאת אלהיך ושלוש על כל אשר הלך בארח מישרים אכן כבר גלו אזנינו , כי הענש יחול (על כל אשר כחש ויפן ערץ) (14)

בפסוק לעיל כדי להשתמש בלשון עבר בעל פה פ (ויבואו אליו שניהם ויאמרו) בניסיון לשמור על ההקשר הכולל בטקסט, וזה כשלעצמו הוא איבד את זה ולהפוך אותה נוסחה המותנה

גם התחייבות ברורה לנמען מתרגם מצפון טוב (אלוהים כי אתה) (אלהים) בפסוק (שולחת לנו את בני ישראל) פא כאן לסדר פנימי וקישוריות. (16) ולהסיק ממנו עם נקודה-פסיק בניסיון גם לשלב ופישוט מול הקורא.

(في قوله تعالى من نفس الآية) ان العذاب عن من كذب وتولى

(התרגום העברית (כי המכחש באותותינו והסוטה ייענש

אנו מוצאים בתרגום כי המתרגם בסביבה כבר כלי מוכח הנומינלי הסיטונאי (כי) ואלף ואת לאם במילה (ייסורים), הטבה של המהות על ההערכה דורשת מרותק משקר בניהול במירוץ הזה (17) ובאופן כללי בא לתרגם יותר מחויבות לטקסט המקורי

في قوله تعالى في سورة طه المباركة ((يابني اسرائيل قد انجيتكم من عدوكم ووعدتكم جانب الطور الايمن)) (18) سورة طه الآية 80

(התרגום העברית (הי בני ישראל כבר הצלונכם מאויביכם ונועד לכם בצלע ההר הימנית

בתרגום מוצא את הפועל (נועד) כהיפוך הנה בעלת חשיבות הלוח זמנים זה מראה כי התרגום הוא קרוב במידה רבה מהטקסט המקורי. זוהי אינדיקציה כשלעצמו שהתרגום רובין הוא הטוב ביותר בין התרגומים אם היא נשאה בשפה פשטנית מול הקורא

מסקנות

באמצעות הקריאה של הטקסט הקוראני ידי רובין הבהירה לנו הרבה עובדות הצלחנו למצוא אותו באופן בלעדי

1 הטקסט של הקוראן ידוע גם הוא הדימוי של רטריות מכיל קונוטציות רבות שקשה להזיז אותם בפירוט - 1 מה המתרגמן הוא לא מתוך תרבות

2 אני כבר מאופייין כמתרגם על התרגום כולו של חומר ושרבי הפסוקים אינם מתורגמים במדויק אבל זה - 2 הפישוט וזה אומר שזה מותאם תרגום, ויכול לחזור דוגמאות נזכרות הטקסט

3 בכמה פסוקים של המתרגם מנסה טקסט קצרנות בניסיון פשטני או דבקות הטקסט הקוראני שנלקח בין - 3 כל כך דרך תרגומים החוצה בצורה ברורה ופשטה מול לקורא היהודי, אשר הכשיל יושרה מדעית

4 לענות על הצרכים של תרגום רובין נמען היהודי של הקוראן עברי, פשוט תוך התחשבות הממד רטריות - 4 של הקוראן ואת למעלה כדי להמשיך עם קדושת הטקסט הקוראני לאן הוא רוצה להראות לקורא כי היהודי עברי מסוגל לספוג את המשמעויות של הקוראן, שפה הוא לא עני לפי מילות מפתח

המצגת ואת העיכוב תרגומים ספרותיים יכול לקרות, אך בתרגום של הקוראן לא יכול להיות, ואם יש לא - 5 יכול להבין את הטקסט כראוי בעת החלת סגנון זה.

בניסיון כושל להקים רובין לתרגם את הקוראן כדי פשטני נגד היהודים וכי מה קורה עם היהודים כאשר - 6 הם יוצרים טקסט מקראי עם שאר התנ"ך, ובכלל זה מתגלגל עכשיו וגם מה שקרה התרגום של התנ"ך העברי.

למרות המאמצים הרבים שנעשו על ידי רובין בתרגום של הקוראן, הגיעו החוקרים למסקנה כי העובדה - 7 מזרחנים היהודי עדיין עדיין זקוק נואש לבחון את עצמם ולקבל דיאלוג מהותי עם אחרים.

המקורות

1 - יוסף סדן : על 800 שנה של תרגום הקוראן . עתון הארץ עם' 33 - 1

2 - צבי חיים ריקנדורף : המקרא והקוראן , ליפציג , 1857 , עם' 34 - 2

3 - האנציקלופדיה העברית כ' 30 , עם' 52 - 3

4 - שושן סומך : עם' 12 - 4

5 - אורי רובין : תרגום מערבית והוסיף הערות , תל-אביב , 2005 , עם' 13 - 5

6 - " האנציקלופדיה העברית : תל-אביב , 1988 , ערך " קוראן - 6

7 - יעל לוטן : העברית כאופציה האחרית , העתון הארץ 2004 , עם' 11 - 7

8 - אורי רובין : הקוראן הוצאת לאור , אוניברסטת תל-אביב , 2005 , עם' 111 - 8

9 - דויד שגיב : מילון עברי-ערבי לשפה העברית , 1990 , חלק 1 , עם' 426 - 9

10 - רבחי כאמאל : עם' 102 - 10

11 - אורי רובין : הקוראן הוצאת לאור , אוניברסטת תל-אביב , 2005 , עם' 76 - 11

12 - אורי רובין : הקוראן הוצאת לאור , אוניברסטת תל-אביב , 2005 , עם' 154 - 12

13 - יעל לוטן : העברית כאופציה האחרית , העתון הארץ 2004 , עם' 30 - 13

14 - הקוראן הקדוש: פרד טהא , פסוק 47 - 14

15 - יוסף יואל ריבלין : אלקוראן הוצאת דביר , תל אביב , הדפסה שלישית , 1937 , עם' 322 - 15

16 - אל ראזי : חלק השני , עם' 62 - 16

17 - שם : עם' 164 - 17

18 - הקוראן הקדוש: פרד טהא , פסוק 80 - 18